

A kupola

A Nemzeti Galéria már elkészült kiállító terme

**A magyar kultúra
és tudomány
épülő központja:**

A budai Várpalota

Hétszáz esztendő történelmének gyakran változó, válságból virágzásba s újból romlásba vesző korszakainak színtere a budai Vár. Buda tornyos-bástyás Várának minden köve, minden szeglete megtörtént dolgok őrzője, idézője. A régészek és történészek sokéves, fáradhatatlan munkája, a Palota pincéiben, udvarain, kertjeiben folytatott ásatások feltárták — s tárják — s romjaiban is hűen érzékeltetik a középkori vár feledésbe merült szépségeit. Sok-sok heves vitán érlelt, gondosan kimunkált terv szerint folyik immár huszonöt esztendeje a budai Várpalota helyreállítása. 1948-ban indult meg a bonyolult munkálatokat és rengeteg pénzt igénylő újjáépítés.

1959 decemberében született meg a kormány Gazdasági Bizottságának döntése arról, hogy a volt királyi Palotát a magyar kultúra és tudomány hajlékává kell tenni. Ekkortól új lendüle-

tet kapott az 1954 óta szünetelő helyreállítási munka. A roppant feladat, a közben feltárt középkori maradványok, az időközben emelkedő építési költségek miatt mégis elhúzódott az építkezés határideje. A kiemelt egyedi nagyberuházás összege jelentősen megemelkedett. Jelenleg a Gazdasági Bizottság 1969-es határozata nyomán folyik a nagyszabású program megvalósítása. A teljes befejezésre az ötödik öt éves tervben, várhatóan 1978-ban kerülhet sor; a tervezett 1 milliárd 600 millió forintos költséghez ugyanis még félmilliárd forintnyi újabb hitelkeret szükséges.

A munka folyik. A Középpület-tervező Vállalat — főként Jánosy György és Kiss György — tervei alapján a Budavári Palota Beruházó Iroda irányításával tucatnyi építővállalat ötszáznál több szakembere dolgozik a Palota teljes helyreállításán. A tervek szerint egymás után ad-

(Csigó László felvételei)

Utolsó simítások . . .

ják át a remekbe készült, újjávarázsolt épületrészeket, a költözésre váró kulturális intézmények új otthonait. Itt, a budai Várhegyen lesz nemcsak az ország, de talán egész Európa legszebb, legnagyobb, leggazdagabb kulturális centruma.

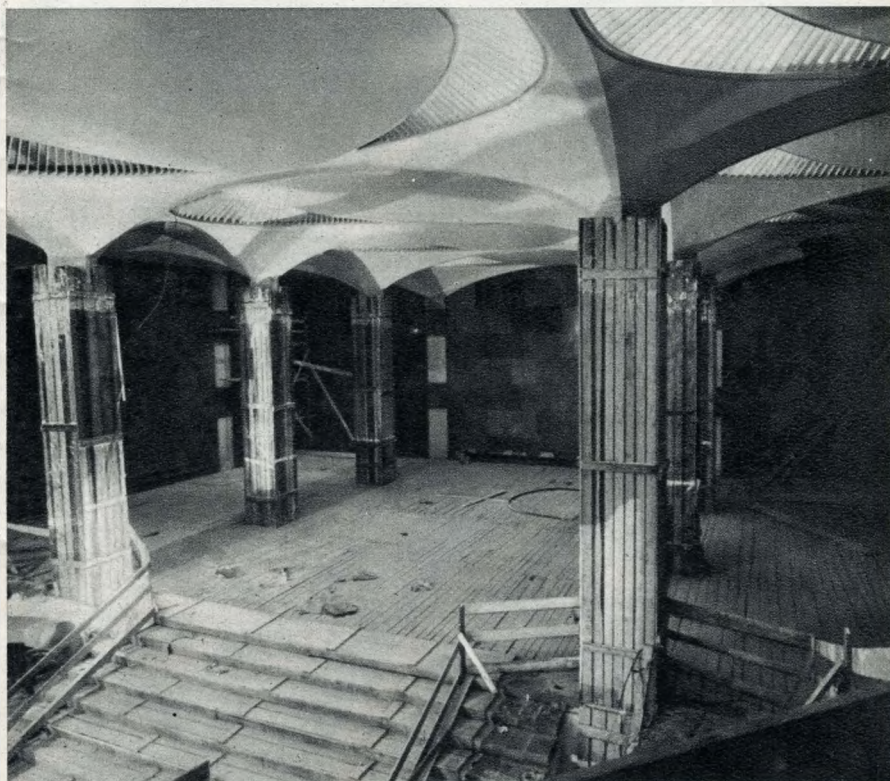
*

A Budapesti Történeli Múzeum már beköltözött a Palota déli szárnyán levő E-épületbe. A közönség 1968 tavasza óta láthatja a Zsigmond-kori pincehelyiségekben az összekötő lépcsősorok, közlekedő folyosók segítségével bejárható múzeumot. Korabeli edények, fegyverek, használati eszközök, kályhacsempék, szobortörödékek idézik fel a középkor hangulatát. Zsigmond és Mátyás korát a sok törödékes fagyvány mellett legszebben a roncsaiból hitelesen helyreállított gótikus nagyterem tárja elénk. És itt láthatók a

város ezeréves történetének tárgyi dokumentumai is.

Második kulturális intézményünk, amelynek létfontosságú a költözködés: a Magyar Nemzeti Galéria. Hiszen a volt Kúria épülete a gyűjtemény egy kis részének bemutatására volt csak alkalmas, s az egyre gyarapodó műalkotások tárolása, restaurálása mind lehetetlenebbé vált. A budavári Palota három középső épületében összesen hétezer négyzetméternyi kiállítási teret kap a Galéria, így a teljes magyar képzőművészeti gyűjteményt bemutathatja a közönségnek. A központi kupolaépületben kap helyet az állandó grafikai és éremkiállítás, valamint a kisplasztikai tárlat. Ettől jobbra, a déli szárnyban lesz a régi magyar képtár és a XX. századi művek otthona. Itt, a volt trónteremben helyezik el a hatalmas szárnyasoltárokat. Az északi szárnyépületben állítják ki a XIX. századi festményeket, a nagy, tör-

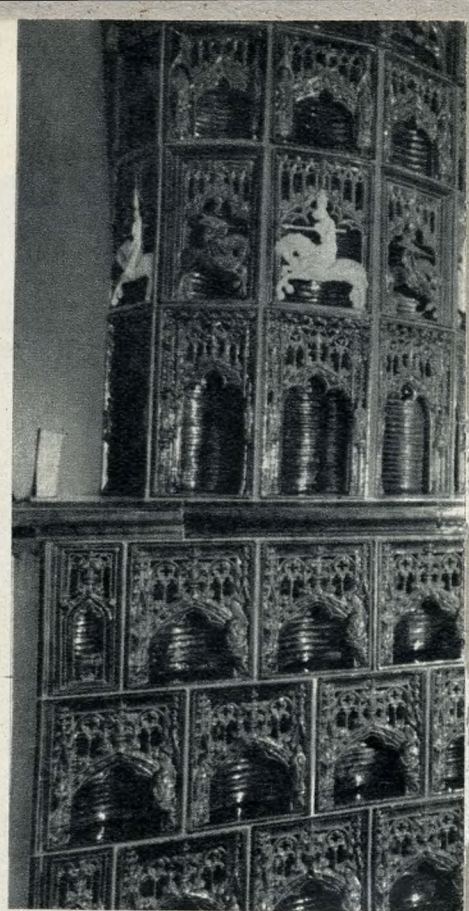
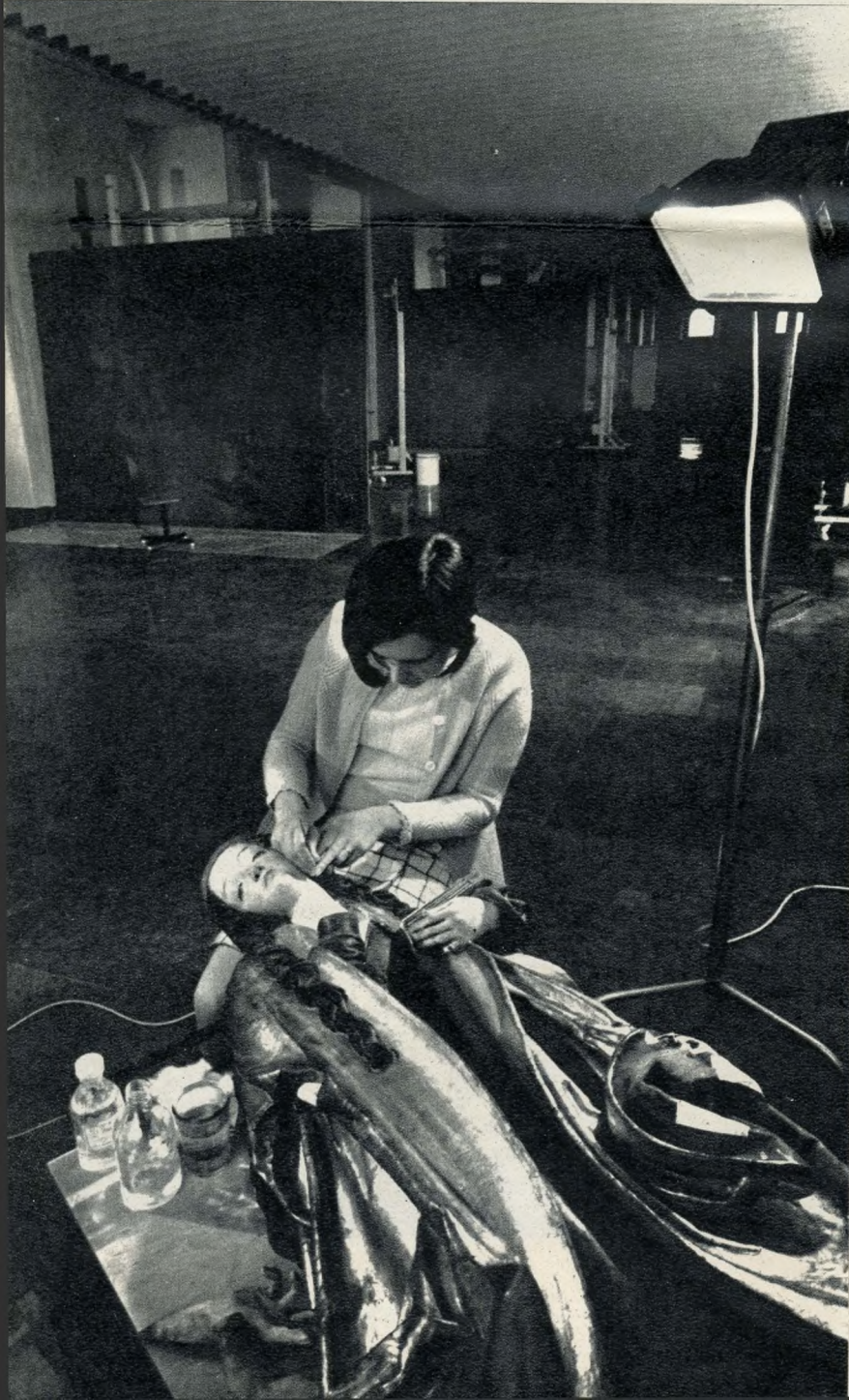
Helyreállítás a kupola alatt

A Budapesti Történelmi Múzeum könyvtára

Munkában a restaurátor

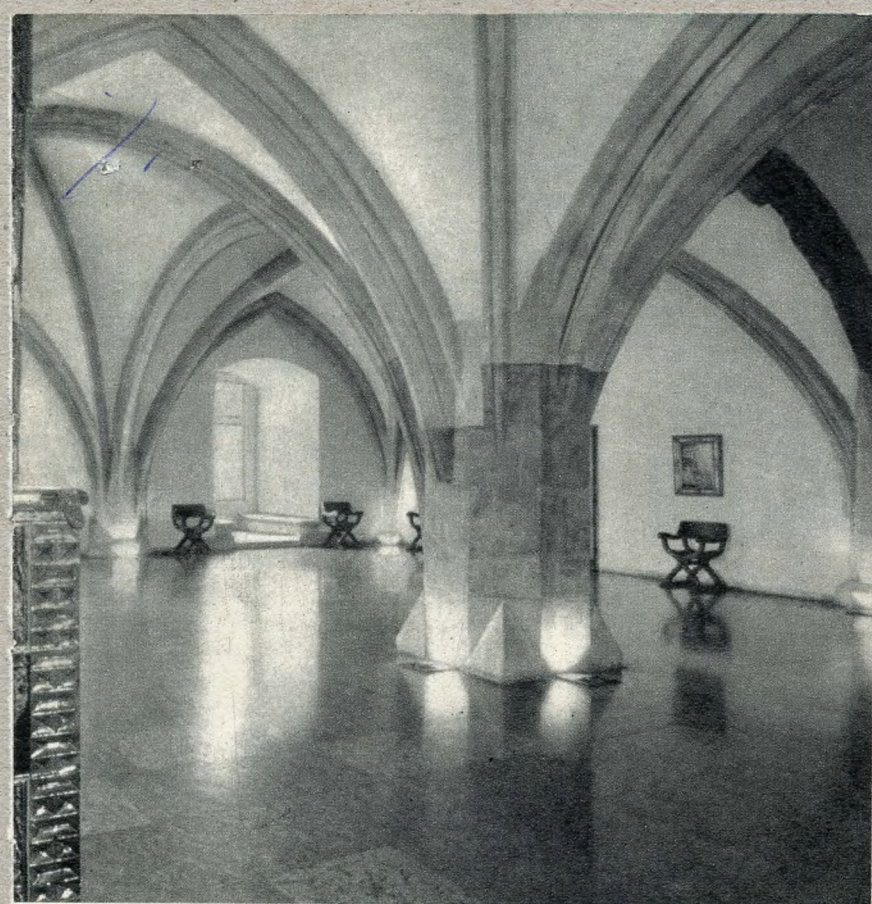
ténelmi tárgyú képeket, a klímaberendezésekkel ellátott vitrinekben, különteremben — a volt bálteremben — őrzik majd Munkácsy Mihály képeit, amelyek bitumenes festékanyaga nem viseli el a hőmérséklet-ingadozást. A tágas termekben, az összekötő folyosókon, az előcsarnokokban gondosan megválasztott hátterek, fényeffektusok segítik a képek és szobrok minél tökéletesebb érvényesülését. A szabályozható hőmérsékletű és páratartalmú, pormentes raktárakban és restauráló műhelyekben modern eszközökkel gondoskodnak a képek megóvásáról. A költözés fokozatosan történik. A múlt év nyarán megkezdődött az értékes képek és szobrok átszállítása. Ez a munka igen igényes és hosszadalmas, hiszen mintegy 44 ezer műtárgyat kell szakszerűen be- és kicsomagolni.

A Magyar Nemzeti Galéria mellett, a legészakibb palotaszárnyban a Munkásmozgalmi Múzeum kap helyet. A háromezer négyzetméternyi területen teljes egészében kiállítható lesz a magyar munkásmozgalmak fejlődését bemutató kétszáz ezer darabos gyűjtemény. Ide is megkezdődött már a költözés a közeli Szentháromság térről. A kiállítás első részét 1975 elején, a felszabadulás harmincadik évfordulóján nyitják meg.

A nagyszabású építkezés utolsó szakasza az Országos Széchényi Könyvtár leendő otthonában folyik. Ebben a Buda felé néző, hatalmas barokk épü-

lettömbben végre állandó otthonot kap a nemzeti könyvtár, amelynek sokszázezer kötete évek óta ládába szögelve, szükségraktárakban zsúfolódik, az olvasók számára hozzáférhetetlenül. Az óriási épülettömb belsőjében már elkészült a két, egyenként 11 emeletes raktár-torony, amelyhez még néhány több emeletes raktár tartozik. A mintegy 80 millió könyv tárolására alkalmas raktárpalcok hossza eléri a száz kilométert. A 400 személyes nagy olvasóterem mellett kisebb, szakosított olvasórészek is lesznek, el látva kényelmes berendezéssel, korszerű világítással, fűtéssel, hangtompító falburkolattal. A főbejárat díszlépcsője fölött kiképzett könyvkiállításon, a Corvina-teremben láthatók majd Mátyás világhírű könyvtárának remekművi darabjai. A Széchényi Könyvtár költözése is megkezdődött már, és előreláthatóan 1978-ban fejeződik be. A Dózsa György tér felől gyorslifttek szállítják majd fel a látogatókat a könyvtárba, és a 40 000 négyzetméteres, páratlan akusztikájú, oroszlanos udvarhoz, ahol nyaranta szabadtéri koncertek rendezhetők.

A budavári kultúrközponthoz még két épület tartozik. A volt Karmelita templomot Kempen Farkas, II. József engedélyével, 1788-ban színházzá építtette át. A 300 személyes, újjáépített Várszínház — a Nemzeti Kamaraszínháza — a jövő esztendői szezon kezdetén már fogadhatja közönségét. A Karmelita

XV. századi díszkályha a lovagteremben

A Történelmi Múzeum reneszánsz terme

rendház épületében kap helyet 1976-tól a Színháztudományi és az Irodalomtudományi Intézet.

A volt Sándor-palota renoválása is 1976-ra fejeződik be; itt kormányfői fogadó- és tanácskozó termeket rendeznek be.

Az egész palotát a Kelenföldi Hőerőműből érkező távfűtéssel és modern légkondicionáló berendezésekkel látják el. A volt Honvédelmi Minisztérium épületében étteremkombinát épül, a várhegyi kultúrközpont mintegy másfélezer dolgozója számára. A régmúlt századok történelmi hangulatát idéző bástyák, várfalak, tornyok, árkádok között lovagkori kertek, a középkor kedvelt növényei, virágpadok, rózsával befuttatott rácszatok, díszkutak teszik tökéletessé az összhatást.

A sikló megindítására szintén kész a terv. Teljes felújítása csaknem 50 millió forintot kíván; ehhez még a Clark Ádám tér rendezése is megoldásra vár. Addig is a 16-os autóbusszjáratot kellene sűríteni, főleg a nagy, nyári forgalom idején. (Évente egymillió külföldit vonz máris a Várnegyed.)

Határainkon túl, a műemlékvédelem nemzetközi szaktekintélyei is növekvő érdeklődéssel és elismeréssel figyelik, tanulmányozzák a roppant méretű munkát, amely még napjainkban is kínál régészeti meglepetést. Zolnai László, a Budapesti Történelmi Múzeum középkori régésze a Szent György téri egykori istállók alatt végzett feltá-

rások során — 1972-ben — a legrégebbi budai városfal száz méternyi összefüggő szakaszára bukkant. E régészeti ritkaság feltárása nyomán módosított tervek szerint ezt a legkorábbi várfalszakaszt és a hozzá délen kapcsolódó körbástyát is beillesztik a Palota Krisztinaváros felőli képébe.

*

Bár a munkálatok a fent említett helyeken még évekig tartanak, ezen a nyáron már nem lesznek a látogatók elől elzárt területek a Budai Várpalotában. A nyitott várudvaron helyezik el a középkori és újkori palota monumentális köemlékeit s a Nemzeti Galéria raktáraiából a jobb sorsot érdemlő értékes szobrokat. Pogány Ö. Gábor, a Galéria főigazgatója is szorgalmazza a szabadtéri szobormúzeum megvalósítását. A parkosított előudvarok, belső kertek, lugasok, díszkutak méltó keretet nyújtanak a képzőművészeti és építőművészeti remekműveknek.

A kontinens egyik pompás látnivalója készül a Várhegyen, nagy műgonddal, művészi hozzáértéssel. Mert művészek mindazok, akik részt vesznek ebben a munkában: mérnökök, restaurátorok, régészek, kőfaragók, építészek, kőművesek, csőszelők, ácsok. Hivatásuk, mesteriségük művészei. A Palota jövő látogatói, csodálói őszinte elismeréssel adózhatnak munkásságuknak.

Szabó Gabriella

A most feltárt északi kaputorony pincéje

